

иммигрантов в государства их происхождения. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Сергей Александрович Герасимов. — М., 2005. — 170 с.

10. Реадмісія. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Реадмісія>

11. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Російської Федерації про реадмісію : Міжнародний документ від 22 жовт. 2012 р. // Офіційний вісник України. — 2013. — № 49. — Ст. 1746.

12. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI : станом на 04. лип. 2013 р. // Відомості Верховної Ради. — 2012. — № 19-20. — Ст. 179.

УДК 342.922 : 35.077.7

Дрозд О. Ю., доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС, к.ю.н.;

Шепетько С. А., науковий співробітник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України, к.ю.н.

Зарубіжний досвід притягнення юридичної особи до адміністративної діяльності

Проаналізовано адміністративно-деліктне законодавство зарубіжних країн у контексті визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного делікту. Запропоновано внесення науково обґрунтованих змін до чинного законодавства щодо запровадження відповідальності юридичної особи за вчинення адміністративного делікту.

Ключові слова: юридична особа, суб'єкт адміністративного делікту, законодавство зарубіжних країн.

Проаналізовано административно-деликтное законодательство зарубежных стран в контексте признания юридического лица субъектом административного деликта. Предложено внесение научно обоснованных изменений в действующее законодательство о введении ответственности юридического лица за совершение административного деликта.

Ключевые слова: юридическое лицо, субъект административного деликта, законодательство зарубежных стран.

Analyze administrative Tort law of foreign countries in the context of recognition of the legal entity subject to an administrative tort. Proposed making science-based amendments to existing legislation to introduce liability of legal persons for committing an administrative tort.

Keywords: legal entity, an administrative tort, law of foreign countries.

Актуальність. Однією з основних передумов побудови ефективного механізму притягнення юридичної особи до відповідальності за вчинення адміністративного делікту є аналіз і оцінка законодавства зарубіжних країн. Вивченню та аналізу законодавства зарубіжних країн щодо визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного делікту присвячена незначна кількість теоретичних та практично спрямованих досліджень. Тому недостатнє дослідження проблеми притягнення юридичної особи до відповідальності за вчинення адміністративного делікту, а також опрацювання законодавства зарубіжних країн з цього приводу породжує актуальність даної наукової праці.

Метою даної статті є аналіз і оцінка законодавства зарубіжних країн щодо визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного делікту для визначення можливості запровадження інституту адміністративної відповідальності юридичної особи за вчинення делікту в Україні.

Виклад основного матеріалу. Законодавчі положення щодо визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного делікту кожної країни пов'язані з її історичними та правовими традиціями і перебувають на різних стадіях свого розвитку. При цьому кожна з країн намагається запровадити власні, найбільш ефективні правові положення щодо визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного делікту. Зазначені причини призвели до появи різноманітних варіантів накладення адміністративного стягнення за вчинення адміністративного делікту юридичною особою. Тому надалі основна увага буде зосереджена на дослідженні адміністративної відповідальності за вчинення юридичною особою адміністративного делікту в зарубіжних країнах.

Найбільш яскравою рисою, що дає можливість виокремити дану відповідальність, є застосування заходів адміністративного стягнення до юридичної особи. При цьому протиправні дії керівників, інших осіб, що перебувають з юридичною особою в організаційно-правових відносинах вчинені в інтересах цієї особи кваліфікуються як адміністративний делікт, що вчинений юридичною особою. Саме тому юридична особа зазнає заходів адміністративного стягнення.

Так, згідно ст. 130 Закону Королівства Іспанії «Про правовий режим державної адміністрації та загальних адміністративних процедур», караються за порушення адміністративних актів винні фізичні та юридичні особи, а також за недотримання цих актів. Адміністративна відповідальність повинна відповідати вимогам процедури накладення санкцій за порушення, а також вимогам відшкодування збитку, який визначається компетентним органом у процесі переговорів з порушником, який має нести відповідальність, згідно з визначеним строком та формою. Якщо зобов'язання, що передбачені відповідними положеннями законодавства, мають виконати декілька юридичних або фізичних осіб спільно, то у разі їх порушення несуть солідарну відповідальність, згідно з процедурою, яка визначена законом та узгоджується з нормами про накладення санкції за адміністративні делікти, з метою попередження цих деліктів іншими фізичними або юридичними особами [1].

У Республіці Сербія є окремий Закон «Про делікти» [2], який визначає особливості адміністративної відповідальності юридичної особи за вчинення делікту. Зокрема, відповідно до ст. 17 Закону Республіки Сербія «Про делікти», юридична особа, відповідальна особа в юридичній особі (надалі відповідальна особа) та підрядник можуть нести відповідальність за делікт, тільки якщо це прямо передбачено нормативним актом про делікт. Юридична особа вважається винною у вчиненні делікту, якщо делікт було скоєно з прихованою дією чи необережністю відповідального за контроль з боку органу управління або відповідальної особи, або дії іншої людини, яка була уповноважена діяти від імені юридичної особи. Юридична особа, яка є банкрутом несе відповідальність за делікти, незалежно від того, чи делікт було скоєно до або під час процедури банкрутства, але до неї не застосовується покарання, а лише конфіскація. Державні органи і органи місцевого самоврядування, не можуть нести відповідальність за делікти. Законом можуть бути передбачені делікти, за які відповідає відповідальна особа державного органу або органу місцевого самоврядування [2].

У Республіці Словенія також є окремий Закон «Про делікти» [3], який визначає особливості притягнення юридичної особи до відповідальності за вчинення делікту. Так, згідно ст. 13 Закону Республіки Словенія «Про делікти», юридичні особи, інди-

відуальні підприємці і фізичні особи, що діють незалежно і відповідальні особи цих органів несуть відповідальність за делікти, передбачені цим Законом. Республіка Словенія та місцеві органи влади не несуть відповідальності за делікти, законом може бути передбачено, що за делікти відповідатиме відповідальна особа державного органу або органу місцевого самоврядування [3]. Крім того, відповідно до ст. 14 Закону Республіки Словенія «Про делікти»:

(1) Юридична особа несе відповідальність за делікти, що вчинені правопорушником від імені юридичної особи або за рахунок коштів цієї особи.

(2) Якщо правопорушник не може бути виявлений, або якщо делікт не передбачає відповідальності юридичної особи, управлінський або наглядовий орган або відповідальна особа зобов'язана відмовитися від протиправних дій і припинити делікт.

(3) Незважаючи на попередні пункти цієї статті, юридична особа не несе відповідальності за делікти, якщо буде доведено, що делікти було вчинено:

— з метою заподіяння шкоди юридичній особі, або — за свідоме порушення умов контракту відповідно до якого правопорушник, що виконує роботи чи надає послуги від імені юридичної особи порушує інструкції або правила юридичної особи [3].

Відповідно до ст. 14.b Закону Республіки Словенія «Про делікти»:

(1) Юридична особа, індивідуальний підприємець або інша особа, що самостійно виконує свою діяльність, несуть відповідальність у разі банкрутства, за делікт, незалежно від того, делікт було вчинено до або під час процедури банкрутства, але на них не накладають штраф, а здійснюють лише конфіскацію чи повертають активи.

(2) Якщо юридична особа перестала існувати в момент накладення адміністративного стягнення, тоді покарання за делікт та конфіскація покладається на особу, яка є її правонаступником, якщо управлінський або наглядовий орган або установа такої юридичної особи знали про вчинений делікт. Якщо вони не знали, то до наступника може бути застосована тільки конфіскація і повернення активів [3].

Таким чином, у законодавстві Республіки Словенія визначено особливості існування моделі прямої відповідальності юридичної особи за вчинення адміністративного делікту. Передбачено підстави за яких юридична особа не підлягає адміністративній відповідальності, а також загальне положення про те, що Республіка Словенія та місцеві органи влади не несуть відповідальності за делікти.

У свою чергу, в Законі Латвійської Республіки «Про адміністративні правопорушення» [4], також закріплена модель прямої відповідальності юридичної особи за вчинення адміністративного делікту. Так, відповідно до ст. 14.1 Закону Латвійської Республіки «Про адміністративні правопорушення», зазначено, що в цьому Законі і в рішеннях місцевих рад, передбачені обов'язкові правила, за порушення яких юридичну особу можна притягнути до відповідальності. Особа, яка здійснює підприємницьку діяльність, але не є юридичною особою, несе відповідальність за адміністративні правопорушення, так само як юридична особа [4].

При цьому, за порушення цих обов'язкових правил, у відповідності до ст. 26 Закону Латвійської Республіки «Про адміністративні правопорушення», на юридичну особу накладається штраф, максимальний розмір якого становить — десять тисяч лат, а за порушення рішень місцевої ради — тисяча лат [4]. Згідно ст. 29.1 Закону Латвійської Республіки «Про адміністративні правопорушення», за адміністративне правопорушення, юридичну особу можуть позбавити права займатися певним видом, в тому числі підприємницькою діяльністю на період від одного до трьох років [4].

Таким чином, на юридичну особу за вчинення адміністративного делікту накла-

дається грошове стягнення у вигляді штрафу, який має чітко встановлені рамки. Крім цього, у певних випадках юридичну особу можуть позбавити права займатися певною діяльністю на період від одного до трьох років, але за рішенням суду.

Продовжуючи аналіз законодавства країн континентальної Європи, слід зазначити, що також пряма відповідальність юридичної особи за вчинення адміністративного делікту, передбачена у Кодексі про адміністративні правопорушення Азербайджанської Республіки [5]. Зокрема, відповідно до ст. 17 Кодексу про адміністративні правопорушення Азербайджанської Республіки, юридичні особи, іноземні юридичні особи підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах за адміністративні правопорушення, передбачені цим Кодексом.

Слід зазначити, що також подібна норма щодо особливостей прямої відповідальності юридичної особи за вчинення адміністративного делікту є у Кодексі Республіки Таджикистан про адміністративні правопорушення [6]. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 31 Кодексу Республіки Таджикистан про адміністративні правопорушення, юридичні особи несуть адміністративну відповідальність за адміністративне правопорушення лише у випадках, прямо передбачених відповідними статтями Особливої частини цього Кодексу. Згідно ч. 2 ст. 31 цього ж кодексу, юридичні особи також можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності та піддані адміністративному покаранню за дії або бездіяльність фізичної особи, яка визнана винною у вчиненні адміністративного правопорушення, якщо буде встановлено, що дана фізична особа, будучи представником (членом, керівником) юридичної особи здійснювала протиправні дії на користь цієї юридичної особи [6].

Також досить детально на законодавчому рівні регламентується визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного делікту в Республіці Білорусь [7]. Зокрема, згідно ст. 3.5. Кодексу Республіки Білорусь про адміністративні правопорушення, юридична особа визнається винною у вчиненні адміністративного правопорушення, якщо буде встановлено, що цією юридичною особою не дотримані норми (правила), за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність, і даною особою не були вжиті всі заходи щодо їх дотримання [7, с. 10]. Крім того, відповідно до ст. 4.8. Кодексу Республіки Білорусь про адміністративні правопорушення «...

2. Юридична особа може нести відповідальність тільки за адміністративні правопорушення, прямо передбачені статтями Особливої частини цього Кодексу.

3. При злитті кількох юридичних осіб до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення залучається новоутворена юридична особа.

4. При приєднанні юридичної особи до іншої юридичної особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення залучається приєднана юридична особа.

5. При поділі юридичної особи або при виділенні зі складу юридичної особи одного чи декількох юридичних осіб до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення залучається та юридична особа, до якої відповідно до розділовим балансом перейшли права та обов'язки за укладеними угодами або майну, у зв'язку з якими було вчинено адміністративне правопорушення.

6. При перетворенні юридичної особи одного виду в юридичну особу іншого виду до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення залучається новоутворена юридична особа.

7. Накладення адміністративного стягнення на юридичну особу не звільняє від адміністративної відповідальності за дане правопорушення винну посадову особу юридичної особи, так само як і притягнення до адміністративної відповідальності

посадової особи юридичної особи не звільняє від адміністративної відповідальності за дане правопорушення юридичну особу [7, с. 14]».

Отже, проаналізувавши законодавство зарубіжних країн можна виділити наступні особливості юридичної особи як суб'єкта адміністративного делікту: 1) відповідальність за діяння працівників, учасників, керівників, органів юридичної особи вчинені в інтересах цієї особи, несе тільки юридична особа; 2) держава чи її органи, місцеві органи влади не несуть відповідальність за делікти, але цю відповідальність несуть посадові особи чи відповідальні особи цих органів; 3) юридична особа несе відповідальність за делікт, незалежно від того, чи делікт було вчинено до або під час процедури банкрутства; 4) фізична особа, яка здійснює підприємницьку відповідальність несе таку саму відповідальність як і юридична особа; 5) юридичні особи, іноземні юридичні особи підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах; 6) в законодавстві визначено особливості притягнення юридичної особи до відповідальності в разі злиття, приєднання чи поділу цієї особи.

Висновки. Таким чином, слід визначити юридичну особу суб'єктом адміністративного делікту, що дозволить зменшити кількість порушень адміністративно-деліктного законодавства України. При цьому, відповідальність юридичної особи за адміністративний делікт також забезпечить додаткове надходження коштів до державного бюджету, оскільки всі штрафи стягуються виключно до Державного бюджету України.

У зв'язку з цим, слід внести наступні зміни до адміністративно-деліктного законодавства: «Стаття _____. Адміністративний делікт

Юридична особа визнається винною у вчиненні адміністративного делікту, якщо буде встановлено, що у неї була можливість для дотримання правил і норм, за порушення яких цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність, але даною особою не прийняті всі залежні від неї заходи щодо їх дотримання.

Накладення адміністративного стягнення на юридичну особу не звільняє від адміністративної відповідальності за даний делікт винну фізичну особу, так само як і притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності фізичної особи не звільняє від адміністративної відповідальності за даний делікт юридичну особу».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ley 30/1992, de 26 de noviembre de Regimen Juridico de las Administraciones Publicas y del Procedimiento Administrativo Comun [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/130-1992.html.
2. Zakon o Prekršajima [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tefter.co.rs/dokumenta/zakoni/Zakon%20o%20prekršajima.doc>.
3. Zakon o Prekrških uradno precisceno besedilo (ZP-1-UPB8) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201129&stevilka=1376>.
4. Latvijas Republikas Likums. Latvijas Administratīvo parkāpumu kodekss [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=89648>.
5. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bes.az/huquq/AR_inzibati_Xtalar_Mcllsi.htm.
6. Кодекс Республики Таджикистан об административных правонарушениях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hifzitatbiat.tj/files/kodeks_ob_administrativnih_pravonarusheniyakh.doc.
7. Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях / М -во внутрен. дел. Респ. Беларусь. Акад. МВД. — Минск : Акад. МВД Респ. Беларусь, 2007. — 192 с.